

RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING TALABALARDA O'QUV KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDAGI ROLI

Muminova Nasiba Solijonovna¹, Muminov Komiljon Axmatjonovich²

¹“Tillar” kafedra katta o'qituvchisi, Toshkent amaliy fanlar universiteti

²“Ta'lim texnologiyalari” kafedrasi katta o'qituvchisi, TDTU huzuridagi pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi

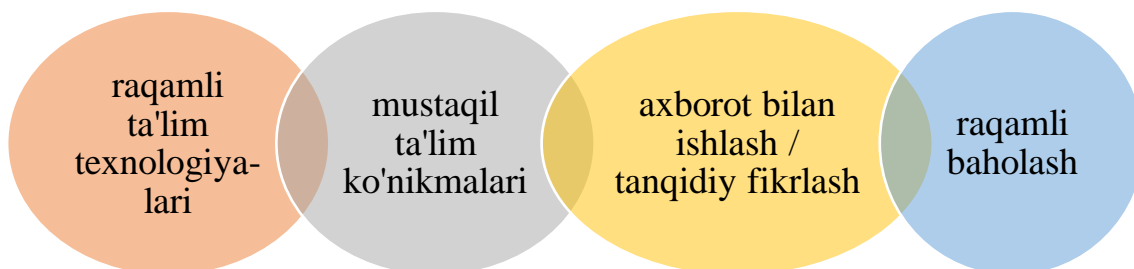
¹e-mail: nasiba_9095@inbox.ru, ²e-mail: muminov.komiljon001@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli ta'lim texnologiyalarining oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan talabalarining o'quv ko'nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida raqamli platformalar, onlayn ta'lim vositalari va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining mustaqil o'rganish, tanqidiy fikrlash va o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni yoritib beriladi.

Kalit so'zlar: raqamli ta'lim, ta'lim texnologiyalari, o'quv ko'nikmalari, oliy ta'lim, mustaqil ta'lim.

Hozirgi davrda jamiyatning barcha sohalarida, jumladan ta'lim tizimida ham raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi kuzatilmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim jarayoniga keng joriy etilishi o'qitish mazmuni, shakli va metodlarining tubdan yangilanishiga sabab bo'lmoqda. Ayniqsa, oliy ta'lim muassasalarida raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish talabalarining bilim olish jarayonini yanada samarali, moslashuvchan va interaktiv holga keltirmoqda. Bugungi kunda talabalardan nafaqat tayyor bilimlarni egallash, balki mustaqil o'rganish, axborotni tahlil qilish, muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish kabi muhim o'quv ko'nikmalariga ega bo'lish talab etilmoqda. An'anaviy ta'lim shakllari esa har doim ham ushbu kompetensiyalarni to'liq shakllantirish imkonini bermaydi. Shu nuqtai nazardan, raqamli ta'lim texnologiyalari talabalarining o'quv faoliyatini faollashtirish, ularni ta'lim jarayonining faol subyekti sifatida shakllantirishda muhim pedagogik vosita sifatida namoyon bo'lmoqda.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va raqamlashtirish bo'yicha qabul qilinayotgan normativ-huquqiy hujjatlar oliy ta'limda raqamli texnologiyalarni joriy etishni ustuvor vazifa sifatida belgilab bermoqda. Bu esa raqamli ta'lim texnologiyalarining nafaqat texnik vosita, balki talabalarining o'quv ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim pedagogik omil ekanligini ilmiy jihatdan asoslab berishni taqozo etadi. Shu bois mazkur maqolada raqamli ta'lim texnologiyalarining talabalarda o'quv ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni, ularning pedagogik imkoniyatlari hamda ta'lim jarayonidagi samaradorligi ilmiy-pedagogik tahlil asosida yoritib beriladi.

- Raqamli ta'lim texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni - raqamli ta'lim texnologiyalari oliy ta'lim tizimida o'qitish jarayonini tashkil etishning zamonaviy va samarali shakli sifatida

namoyon bo'lmog'da. Elektron darsliklar, masofaviy ta'lim platformalari, virtual laboratoriyalar, multimedia vositalari va mobil ilovalar talabalarning bilim olish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytiradi. Ushbu texnologiyalar yordamida o'quv materiallari vizual, audio va interaktiv shaklda taqdim etilib, talabalarning o'zlashtirish darajasi oshiriladi. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonini individuallashtirish imkonini beradi. Har bir talabaning bilim darajasi, qiziqishi va o'rganish tezligiga moslashtirilgan o'quv topshiriqlari taqdim etilishi o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Natijada talaba bilimlarni passiv qabul qiluvchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida namoyon bo'ladi.

- Talabalarda mustaqil ta'lim ko'nikmalarining shakllanishi - raqamli ta'lim texnologiyalari talabalarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Onlayn kurslar, elektron kutubxonalar va ta'limiy platformalar orqali talabalar mustaqil ravishda bilim olish, o'quv materiallarini tahlil qilish va o'zlashtirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu jarayon talabalarda mas'uliyat, o'z-o'zini boshqarish va vaqtni to'g'ri rejalashtirish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shuningdek, raqamli muhitda topshiriqlarni mustaqil bajarish talabaning o'z bilimiga nisbatan tanqidiy yondashuvini rivojlantiradi. Elektron testlar va avtomatlashtirilgan baholash tizimlari talabalarga o'z bilim darajasini mustaqil nazorat qilish imkonini yaratadi.

- Axborot bilan ishlash va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarining rivojlanishi - raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish jarayonida talabalar turli xil axborot manbalari bilan ishlashga majbur bo'ladilar. Bu esa ularda axborotni izlash, saralash, tahlil qilish va qayta ishlash ko'nikmalarining shakllanishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, internet-resurslardan to'g'ri va samarali foydalanish talabalarning axborot madaniyatini oshiradi. Interaktiv topshiriqlar, muammoli vaziyatlar va loyiha asosidagi ta'lim elementlari talabalarning tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi. Talabalar o'z fikrini asoslab berish, dalillar keltirish va muqobil yechimlarni taklif qilishga o'rganadilar. Bu esa ularning akademik va kasbiy faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi.

- Raqamli baholash tizimlarining pedagogik ahamiyati - raqamli ta'lim texnologiyalarining muhim jihatlardan biri — elektron baholash tizimlaridir. Onlayn testlar, reyting tizimlari va avtomatlashtirilgan monitoring vositalari orqali talabalarning bilim darajasi muntazam baholanadi. Bu esa baholash jarayonining shaffofligi va obyektivligini ta'minlaydi. Bundan tashqari, raqamli baholash tizimlari o'qituvchiga har bir talabaning o'zlashtirish darajasini tahlil qilish, individual yondashuvni amalga oshirish va ta'lim jarayonini takomillashtirish imkonini beradi. Natijada talabalarda o'z-o'zini nazorat qilish va o'z ustida ishlash ko'nikmalari shakllanadi.

Mazkur tadqiqot doirasida raqamli ta'lim texnologiyalarining talabalarda o'quv ko'nikmalarini rivojlantirishga ta'siri tahlil qilindi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, raqamli platformalar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanilgan ta'lim jarayonida talabalarning o'quv faoliyatidagi faolligi sezilarli darajada oshadi. Xususan, talabalarda mustaqil ta'lim olish, axborot bilan ishlash va o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalari shakllanib, ularning bilimlarni o'zlashtirish darajasi yuqori bo'lishi kuzatildi.

Tadqiqot natijalari raqamli ta'lim texnologiyalarining an'anaviy o'qitish usullari bilan integratsiyalashuvi ta'lim samaradorligini yanada oshirishini ko'rsatdi. Interaktiv topshiriqlar, elektron baholash tizimlari va masofaviy ta'lim platformalari talabalarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirib, ularni o'quv jarayonining faol subyekti sifatida shakllantirishga xizmat qildi. Bu esa talabalarning bilimga bo'lgan qiziqishini kuchaytirib, ularning o'qishga nisbatan motivatsiyasini oshirdi. Shuningdek, muhokama jarayonida raqamli ta'lim texnologiyalarini joriy etishda ayrim muammolar ham mavjudligi aniqlandi. Jumladan, barcha talabalarning texnik vositalar bilan teng ta'minlanmaganligi, raqamli savodxonlik darajasining bir xil emasligi hamda o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini muntazam oshirib borish zarurati ta'lim samaradorligiga ma'lum darajada ta'sir ko'rsatadi. Biroq ushbu muammolarni tizimli yondashuv va pedagogik qo'llab-quvvatlash orqali bartaraf etish mumkinligi ilmiy jihatdan asoslandi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli ta'lim texnologiyalari talabalarda o'quv ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim va samarali pedagogik vosita hisoblanadi. Tadqiqot natijalari raqamli texnologiyalar orqali talabalarning mustaqil ta'lim olish, axborotni tahlil qilish, tanqidiy fikrlash va o'z-o'zini baholash ko'nikmalari izchil shakllanishini tasdiqladi. Bu jarayon ta'lim sifatining oshishiga hamda talabalarning zamonaviy kompetensiyalar bilan qurollanishiga xizmat qiladi.

Raqamli ta'lim texnologiyalarini oliy ta'lim jarayoniga keng joriy etish nafaqat o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi, balki ta'limning shaffofligi va ochiqqligini ta'minlaydi. Shu bilan birga, o'qituvchilarning raqamli pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirish, ta'lim muassasalarini zamonaviy texnik vositalar bilan ta'minlash hamda raqamli resurslardan foydalanish bo'yicha metodik tavsiyalarni ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, raqamli ta'lim texnologiyalaridan maqsadli va tizimli foydalanish talabalarda o'quv ko'nikmalarini rivojlantirishning samarali yo'li bo'lib, u oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va raqobatbardosh kadrlar tayyorlashda muhim omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Akhmedova, M.E (2025) Tasks to improve Educational and Independent assignments in Higher Educational Institutions. Belarusian-Uzbek scientific and methodological journal
2. Karimov I. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent, 2020.
3. Muminov, K.A. (2024) Talabalarni pedagogik kompetensiyaga oid bilimlar bilan metodik qurollantirish. The development of science: issues, solutions and prospects ii traditional scientific-practical conference, University of Tashkent for applied sciences.
4. Muminova, N.S. (2024) Towards a linguistic study of the concept of "truth" in proverbs and sayings. International Journal of Advance Scientific Research. VOLUME 04 ISSUE 06 Pages: 132-138
5. Saidov A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent, 2021.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'limni raqamlashtirishga oid qaror va farmonlari.